

Erasmus program támogatásával. Küldő intézmények: Dortmundi Egyetem, Lipcsei Egyetem, Würzburgi Egyetem. A hallgatók tanulmányi programjának lebonyolítását - az idegen nyelvű órákat térítésmentesen végző oktatók munkája mellett - az intézmények (mindenekelőtt a Kar gyakorlóintézményei) fogadókészsége és együttműködése teszi lehetővé, az elméleti tanulmányokat kiegészítő intézménylátogatások és gyakorlatok biztosításával. Az ezzel járó többletmunkát ezúton köszönjük. A tanulmányokat kísérő vagy követő gyakorlatok megvalósításáért az alábbi intézményeknek tartozunk köszönettel: Autizmus Kutatócsoport Általános Iskola és Szolgáltató Központ, Budapest; ELTE Speciális Gyakorló Óvoda és Korai Fejlesztő Módszertani Központ, Budapest, Damjanich u. 41-43.; Gyengénlátók Általános Iskolája, Módszertani Intézménye és Diákotthona, Budapest; Óvoda, Általános Iskola és Készségfejlesztő Szakiskola, Budapest VIII. Üllői út 76.; Vakok Batthyány László Római Katolikus Gyermekotthona, Óvoda, Általános Iskola, Budapest.

Kedl Márta, kari Erasmus koordinátor

Hallgatók voltunk a Dortmundi Egyetemen...

Az Európai Bizottság által támogatott ERASMUS program keretében tanulmányi ösztöndíjat nyertünk, mely a Dortmundi Egyetem Rehabilitáció-Tudományok Kara (Fakultät Rehabilitationswissenschaften) és az ELTE BGGYFK szoros szakmai kapcsolattartásán keresztül valósult meg. Kiutazásunkat az alábbi két terület együttműködése tette lehetővé:

- látássérültek pedagógiája: programfelelősök: *Prof. Dr. Csocsán Emmy* a fogadó tanszék részéről és *Dr. Földiné Angyalossy Zsuzsanna* a küldő tanszék részéről;
- tanulásban akadályozottak pedagógiája: programfelelősök: *Prof. Dr. Schmetz Dítmar* a fogadó tanszék részéről és *Horváth Miklós* a küldő tanszék részéről.

Az ösztöndíj célja a két egyetem gyógypedagógus-képzésének, valamint a gyógypedagógiai gyakorlat és módszerek megismerése és összehasonlítása.

Az Erasmus ösztöndíjak elnyerésének lehetőségét 2003 tavaszán hirdették meg a Karon. A pályázati elbírálás eredményét már egy évvel a kiutazás előtt a tudomásunkra hozták, mely szerint a 2003-2004-es tanév tavaszi félévét a Dort-

mundi Egyetemen tölthetjük. Az ösztöndíj megkezdése előtti évben nyelvi felkészítésben vettünk részt, amelyet *Dr. Erdélyi Andrea* német vendégoktató tartott a főiskolán.

2004. május 1-jén érkezünk Dortmundba. A fogadó intézmény tanárai kéréseinket figyelembe véve állították össze a szakterületi érdeklődésünknek megfelelően differenciált intézménylátogatásokat. Erről részletesebben később még szólunk.

Jól felszerelt kollégiumban szállásoltak el bennünket. Az Erasmus program által biztosított ösztöndíj és az OM által biztosított kiegészítő szociális támogatás összege együttesen fedezte kiadásainkat.

Az egyetem a külvárosban helyezkedik el zöldövezetben, ahol közel 30 ezer külföldi és német hallgató tanulhat az egyes karoknak megfelelő épületekben. Az egyetem területén H-Bahn közlekedik (egy függőkocsiból álló vasút). Ez az egyedülálló jármű is jól szemlélteti az egyetem területének nagy kiterjedését.

A tanév csak október második hetétől kezdődik. A képzési idő felépítése eltér a hazaitól: a képzés 9 féléves, amelyet 2 év „referendariat”(szakmai gyakorlat) követ. A gyógypedagógiai tanár illetve terapeuta képzés az első félévtől kezdve teljesen külön történik. A tanárképzésben a két gyógypedagógiai szakpár mellett kétféle tantárgyat is választanak a hallgatók, mint pl.: matematika, német, zene, hittan, művészet.

Az érdeklődésünknek megfelelő ismereteinket több helyen tudtuk gyarapítani; mint például az egyetem központi könyvtárában és a gyógypedagógus-képzés saját szakmai könyvtárában, külön zenei archívumban, illetve a Lernwerkstattban (Fun2Teach). Ez utóbbi egy olyan hely, ahol az oktatáshoz szükséges segédeszközök gazdag választéka áll a hallgatók rendelkezésére. Lehetőség van taneszközök, hangszerek kikölcsönzésére, illetve helybeni felkészülésre.

Az egyetem számos rendezvénynek ad helyet. Évről évre visszatérő nagyszabású rendezvények: a Campus Fest és a KinderUni. A két napig tartó Campus Fest minden korosztály előtt nyitva áll. Ez egy hihetetlenül jól megszervezett rendezvény, melyen a különböző karok mutatkoznak be oly módon, hogy élményszerűen közel viszik az emberekhez a tudományt. A programot színesítik a különböző kultúrák gasztronómiai sajátosságai.

A gyógypedagógiai kar leglátványosabb bemutatkozása a Látássérültek Pedagógiája Tanszék által szervezett Café im Dunkeln (Kávézó a sötétben) volt, melynek lebonyolításában mi is részt vettünk. Az előkészületek során megtanultunk a sötétben tájékozódni, étkezni, felszolgálni illetve pénzt kezelni. A vendégek visszajelzése pozitív volt és mi is nagyon sokat tapasztaltunk, hisz minden résztvevő rövid időre bepillantást nyerhetett a látás nélküliek világába.

Nagy tömeget megmozgató esemény volt a már fentebb említett KinderUni, amelyet a 6-12 év közötti gyermekek számára szerveztek. Mi a gyógypedagógiai kar által szervezett napon vettünk részt. A nagyszerű az volt, hogy a szervezők úgy mutatták be sérült embertársainkat, hogy közben indirekt módon valósult meg

a toleranciára nevelés. A gyermekek játékos formában ismerkedtek meg többek között a Braille írással, a jelbeszéddel. A délután csúcspontját jelentette, amikor az egész publikum együtt zenélt és énekelt a fellépő, sérült fiatalokból álló együttesel.

Az egyetemen működik a „Ferien Fühse” nevű egyesület, amelynek tagjai sérült gyermekek, szüleik és hallgatók. Céljuk: szabadidős lehetőségek időszakos szervezése és lebonyolítása sérült gyermekek részére. Kintléttünk idején önkéntes segítőként mi is résztvettünk néhány programon. Ez újabb alkalom volt arra, hogy más szituációban is megismerjünk német fiatalokat. Összességében azt tapasztaltuk, hogy jó a szervezőkészségük; a szemináriumokon láttuk mennyire határozottak, van véleményük, amelyet nyíltan kimondanak, akár vitába is szállnak hallgatótársaikkal és az előadóval. A legtöbb szemináriumon csoportokban dolgoznak és színvonalas prezentációkat tartanak. Persze azzal tisztában vagyunk, hogy Németországban már régóta jelen van az alsó fokú oktatásban is a gyakori csoportmunka és a rendszeres, önálló véleményalkotás.

A tanegységek kiválasztásában kutatási területeink döntően befolyásoltak bennünket. Átlagosan 10-11 tanegységet vettünk fel, melyek között nemcsak a szakpárainknak megfelelő kurzusok voltak. Például a Zenei nevelés és zeneterápia a rehabilitációban és a gyógypedagógiában nevű Tanszék (Musikerziehung und Musiktherapie in Rehabilitation und Pädagogik bei Behinderung) szemináriumai közül többet is teljesítettünk.

Kiemeljük azt a blokkszemináriumot, amelyen hangszereket készítettünk (cserépdobot, kongát, esőcsinálót, különböző csörgőket, húros hangszereket stb.) Emellett nagyon sok ötlettel is gazdagabbak lettünk.

A Mozgáskorlátozottak Pedagógiája Tanszék keretében a Kerekesszékes életmódra nevelés című gyakorlati tutoriumba nyerhettünk betekintést. Ennek során megtanultuk a kerekesszék használatát; a mozgólépcsőn és a városban való önálló közlekedést, önálló ügyintézkést bankban, boltokban. Megtapasztalhattuk az emberek segítőkészségét ugyanakkor furcsa-sajnálkozó tekintetüket is. Elég sok mindent meg tudtunk önállóan közelíteni, bár például néhány vendéglátóhelyre segítség nélkül nem sikerült bejutni a lépcsők, és a szűk beltér miatt. A tornateremben különböző játékokat tanultunk, kerekesszékes kosárlabdázást, asztalitenisz. A legnagyobb élményt a trambulínon történő gyakorlatok nyújtották, amelyen kerekesszékesben ülve és a trambulínra ráfektetve is megtapasztaltuk a passzív mozgás örömet.

A Látássérültek Pedagógiája Tanszék által meghirdetett egyik szemináriumon a helyi állatkert felkérésére az állatokról készített útmutatókat kellett adaptálni vak látogatók számára. Az állatok képeit úgy kellett átalakítani, hogy azok domborított formában is felismerhetőek legyenek. A kurzus nagyon hasznos gyakorlati tapasztalatokat nyújtott és a tervezés, kivitelezés fontos problémáira hívta fel a figyelmet.

Szakmai gyakorlatot, intézménylátogatásokat a fogadó tanszékeink szerveztek, amelyeket mi is kibővítettünk. Ezeknek köszönhetően még több új módszerrel ismerkedhettünk meg és elmélyíthettük eddigi tapasztalatainkat.

Heti rendszerességgel látogattunk el a „Zillerschule”-ba, ahol tanulásban akadályozott gyermekek oktatása és nevelése folyik 1-10. osztályban, és a látás-sérültek iskolájába. Továbbá hospitáltunk a következő intézményekben: értelmileg akadályozottaknak fenntartott Waldorf iskolában Bochumban; láttunk jól működő projektoktatást egy dortmundi általános iskolában, és ellátogattunk Waltropba, egy értelmileg- és tanulásban akadályozottakat oktató iskolába.

Két értékes napot tölthettünk el egy neurorehabilitációs klinikán Hattingenben, ahol bepillantást nyerhettünk, hogyan oktatják a gyermekeket hosszabb kórházi tartózkodás során, segítve a visszailleszkedésüket az iskolai életbe. Hasonlóan értékes tapasztalattal szolgált az Unna-Königsborni „Lebenszentrum”-ba való látogatás, ahol többek között halmozottan sérült gyermekek élnek klinikai kezelés alatt. A gyermekek egyéni fejlesztése több szintéren történik. A zeneterápiás foglalkozásokba nyerhettünk bepillantást, ami fantasztikus volt. A Nordoff-Robins improvizációs zeneterápiát alkalmazzák, melynek lényege, hogy a gyermek áll a középpontban, természetes alkotó képességeivel és lehetőségeivel. Mindenféle kényszer nélkül kifejezheti önmagát. A hangsúly az aktív zenélésen van, melyet egyénre tervezett hangszerekkel segítenek.

A „fogyatékosok fővárosának” nevezett Bethelben tett kirándulásunk is értékes tapasztalatokat adott számunkra.

A XIX. század második felében a rászorulókat megsegítését célzó kezdeményezés mára egy összetartó segítő közösségé nőtte ki magát. Bethel lakói - epilepsziások, sérült gyermekek és felnőttek, hajléktalanok, idős emberek - védett környezetben, de mégis integráltan élnek. (Bethel, Bielefeld nevű város része) Ez a „városrész” jól kiépített rendszerként működik, ahol a lakók megfelelő egészségügyi ellátásban, oktatásban részesülnek, sokféle munkalehetőséget biztosítanak számunkra, hogy lehetőségük legyen az önrendelkező élet megvalósítására. A központban kialakított műhelyekben (például a bélyegállomáson, ahol a bélyegeket a gyűjtők számára előkészítik és szortírozzák) a halmozottan sérült személyek is felelősségteljes munkát végezhetnek.

A Bethelben működő Epilepszia-Központ világszerte elismert.

A kint töltött hónapok egyik legmeghatározóbb élménye az az öt nap volt, amit az egykori buchenwaldi koncentrációs táborban töltöttünk a „Fogyatékoság a nemzeti szocializmusban” című tanegység keretében.

Amellett, hogy átfogó és alapos képet kaptunk a táborról és a hozzá kapcsolódó történelmi háttérrel, arra is volt lehetőségünk, hogy az archívumban és a könyvtárban talált dokumentumok áttekintésével adatokat gyűjtsünk a buchenwaldi magyar foglyokról. A róluk szóló anyagok és a saját kézírású naplórészletek a tábori borzalmakat, az emberi sorsokat valóságosabbá tették a számunkra.

Az egykori tábor területén kialakított emlékhely vezetősége nagyon nagy hangsúlyt fektet a pedagógiai munkára. Céljuk, hogy a gyermekek megismerjék, megértsék a történelmi eseményeket és képesek legyenek véleményt formálni azokról. Az ismeretek átadása a sokféle szemléltetésen (eredeti helyszínek, képek, videó, múzeum, könyvtár, archívum), tevékenykedtetéseken (restaurálás, könyvtári munka) és aktív együtt gondolkodáson alapul.

Buchenwald megértéséhez szorosan hozzá tartozik a tőle mindössze 8 km-re fekvő Weimar felfedezése is. A város csodálatos kulturális öröksége mellett Hitler működésének idején betöltött szerepét is közelebről megismerhettük.

Szabadidőnket is igyekeztünk hasznosan eltölteni, sokféle programmal színesítettük kint tartózkodásunkat. Különböző kulturális rendezvényeken, előadásokon vettünk részt, melyeken bepillantást nyerhettünk más kultúrák (afrikai országok, India) szokásaiba, hagyományaiba.

Kirándulásaink során megismertük a Ruhr-vidék természeti, kulturális, gazdasági értékeit, és ha tehettük nagyobb utazásokat is tettünk (Hamburg, Lübeck, Travemünde), hogy minél többet láthassunk az országból.

2004 októberében lehetőségünk volt pár napot ismét a dortmundi egyetemen tölteni az InTakt nevű rendezvény keretében. Ez egy továbbképzés volt: „Zene és a fogyatékos emberek Ritmus és mozgás” (Musik und Menschen mit Behinderung Rhythmus und Bewegung) címmel. Az évente megrendezésre kerülő rendezvényen nagyon sok új, a zenei neveléssel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatot gyűjtöttünk. Jövőre az InTakt-ra sérült gyermekeket, fiatalokat is várnak a gyermekeket nevelő-oktató pedagógusok és gondozók mellett. Mindezt európai szinten, több ország részvételével kívánják megvalósítani, Magyarországot is beleértve.

Köszönetnyilvánítás:

Nagy megtiszteltetés volt számunkra, hogy részt vehettünk ezen a tanulmányúton, és megismerhettük a német gyógypedagógia rendszerét, törekvéseit, szemléletét.

Számos új ismeretet és tapasztalatot gyűjtöttünk, melyeket hasznosítani tudunk a későbbiekben.

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani *Prof. Dr. Csocsán Emmynek, Prof. Dr. Ditmar Schmetznek, Birgit Hüwe-nek és Silke Olmscheidnek* segítő támogatásukért, *Kedl Mártának* a tanulmányi út előkészítéséért és szervezéséért, *Dr. Erdélyi Andreának* a nyelvi felkészítésért, *Dr Földiné Angyalossy Zsuzsának, Kovács Krisztinának és Horváth Miklósnak* az iskolák közötti kapcsolattartásért, *Prof. Dr. Irmgard Merktnek, Prof. Dr. Renate Walthesnek, Dr. Philipp Walkenhorstnak* és még számos kiváló októnak, továbbá *Benjamin Schmall* demonstrátornak és *Andreas Staudt* diáknak.

Fusz Anna, Gulyás Edina, Ósze Zsófia